

FRA paziņojums presei

Vīne, 2012. gada 7. jūnijā

Neskatoties uz spēkā esošajiem tiesību aktiem, invalīdu tiesības netiek īstenotas praksē

Diskriminācija pret cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem un cilvēkiem ar garīgās veselības traucējumiem joprojām pastāv, lai arī ES un 21 dalībvalstis ir ratificējušas ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (CRPD). Divos jaunos FRA ziņojumos aplūkota cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem vai garīgās veselības traucējumiem atstumtības un diskriminācijas pieredze. Ziņojumos akcentēta nepieciešamība pāriet no institucionāliem uz kopienā balstītiem dzīvošanas apstākļiem un pārstrādāt tiesību aktus un politiku, padarot tos visaptverošākus. Abi ziņojumi sniegti starptautiskā konferencē “Autonomija un iekļaušana” 2012. gada 7. un 8. jūnijā Kopenhāgenā.

“Vēl ir daudz darāmā, lai īstenotu 80 miljonu personu ar invaliditāti tiesības Eiropā. CRPD ir iezīmēts vērienīgs ceļš, lai uzlabotu personu ar invaliditāti situāciju. Tagad ir uzdevums to īstenot,” teica FRA direktors Morten Kjaerum. “FRA pētījumi parāda, ka personu ar invaliditāti pamattiesības atpazīst no tiesiskajām garantijām, īpaši, sākot izjust taupības pasākumus. Šis darbs dod pamatu diskusijām par praktiskiem pasākumiem, kas mainīs viņu ikdienas dzīvi.”

1) Ziņojums “Izvēle un kontrole: tiesības dzīvot patstāvīgi”

Pētījumā tika aplūkota cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem un cilvēku ar garīgās veselības traucējumiem patstāvīgas dzīvošanas pieredze deviņās ES dalībvalstīs un tika konstatēts, ka viņi bieži saskaras ar **grūtībām** savā **ikdienas dzīvē**. Būtiskākās problēmas ir:

- tiesību akti un politika, kas neļauj personām ar invaliditāti dzīvot patstāvīgi;
- negatīva attieksme un aizspriedumi, neatzīstot ieguldījumu, kuru personas ar invaliditāti dod sabiedrībai;
- nodarbinātības iespēju trūkums, kā dēļ šie cilvēki ir atkarīgi no valsts palīdzības un pabalstiem.

Ziņojumā parādīts — lai patstāvīga dzīvošana noritētu sekmīgi, **deinstitucionalizācija** ir jāapvieno ar **sociālās politikas reformu** izglītībā, veselības aprūpē, nodarbinātībā un personīgā atbalsta iespējās. Personas ar invaliditāti ir jāiesaista šīs politikas izstrādē.

“Ministrijās un valsts iestādēs strādājošajiem vajadzētu runāt ar tādiem cilvēkiem kā es, kad viņi izstrādā tiesību aktus un politiku. Viņiem būtu jājautā mums, ko mēs vēlamies un kas mums nepieciešams, un nevajadzētu padarīt mūsu dzīvi grūtāku.”
(Vīrietis, 32 gadi, Bulgārija, intervēts pētījuma laikā)

2) Ziņojums “Personu ar garīgās veselības traucējumiem piespiedu ievietošana ārstniecības iestādē un piespiedu ārstēšana”

Otrajā FRA ziņojumā uzsvērts, ka **tiesību aktos, ar ko regulē piespiedu ievietošanu ārstniecības iestādē vai piespiedu ārstēšanu**, ir jāievēro pamattiesības saskaņā ar CRPD. Lai arī visās ES dalībvalstīs ir izveidots minimālais nodrošinājums, FRA pētījumi uz vietas norāda uz lielu **negatīvo pieredzi** saistībā ar piespiedu ievietošanu ārstniecības iestādē vai piespiedu ārstēšanu, ko rada:

- informācijas un pārrunu trūkums par procesu un šo cilvēku situāciju, tā vietā, lai apspriestos ar viņiem, un tas noved pie kontroles trūkuma pār to, kas ar viņiem notiek;
- baiļu un pazemojuma sajūta ārstēšanas laikā.

Labprātīga ievietošana ārstniecības iestādē un ārstēšana tika uztverta pozitīvāk.

Abi FRA ziņojumi dod pamatu ES un dalībvalstu diskusijām par to, kā aizsargāt un īstenot personu ar invaliditāti tiesības, un var tikt izmantoti kā atbalsts, īstenojot saistības saskaņā ar CRPD.

Pilns ziņojumu teksts pieejams:

- [“Personu ar garīgās veselības traucējumiem piespiedu ievietošana ārstniecības iestādē un piespiedu ārstēšana”](#);
- [“Izvēle un kontrole: tiesības dzīvot patstāvīgi — cilvēku ar intelektuālās attīstības traucējumiem un cilvēku ar garīgās veselības problēmām pieredze deviņās ES dalībvalstīs”](#).

Piezīmes redaktoriem

- ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (CRPD) kas stājās spēkā 2008.gada maijā, līdz šim ratificējušas [21 ES dalībvalstis un ES](#). Tas ir pirmais juridiski saistošais starptautiskais cilvēktiesību instruments, kurā ES ir dalībniiece. CRPD prasīts tās parakstītājiem papildus pārējām atbildības jomām padarīt patstāvīgu dzīvošanu par iespējamu visām personām ar invaliditāti un palīdzēt viņām piedalīties sabiedrības dzīvē ar līdzvērtīgiem nosacījumiem kā jebkuram citam.
- Garīgās veselības traucējumi var ietekmēt cilvēka domas, ķermeni, sajūtas un uzvedību. Traucējumi ietver depresiju, bipolārus afektīvus traucējumus (maniakālo depresiju), uzmanības deficītu/hiperaktivitāti, trauksmi, ēšanas traucējumus, šizofrēniju un uzvedības traucējumus.
- Intelektuālās attīstības traucējumi ir pastāvīgs stāvoklis, ko raksturo būtiski zemākas intelektuālās spējas nekā vidējās un kas rada intelektuālās darbības un adaptīvās uzvedības ierobežojumus. Šie traucējumi parasti ir kopš

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

dzimšanas vai izveidojas pirms 18 gadu vecuma. Piemēri: Aspergera sindroms, autisms un Dauna sindroms.

- Deviņas "Izvēles un kontroles" ziņojumā aptvertās valstis ir: Apvienotā Karaliste, Bulgārija, Francija, Grieķija, Latvija, Rumānija, Ungārija, Vācija un Zviedrija.
- Ziņojumā par piespiedu ievietošanu ārstniecības iestādē un piespiedu ārstēšanu ir sniegta 27 ES dalībvalstu tiesību aktu salīdzinošā analīze kopā ar iedzīvotāju personīgo pieredzi deviņās valstīs, kas aplūkota "Izvēles un kontroles" ziņojumā.
- Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (*FRA*) ir pilnvarota sniegt uz pierādījumiem balstītas konsultācijas ES un valstu lēmumu pieņēmējiem, tādējādi veicinot uz informāciju balstītas, pārliecinoši veidotas un kontekstā pamatotas diskusijas un pamattiesību politiku.

Lai iegūtu sīkāku informāciju, sazinieties ar *FRA* Mediju grupu

E-pasts: media@fra.europa.eu

Tālr. +43 1 580 30 642